

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 207/2023-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Mariánom Ševčíkom, CSc., advokátom, Nezábudková 22, Bratislava, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 236/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 236/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevychováje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 27. augusta 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn.

14 Co 236/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“). Od ústavného súdu ďalej žiadala, aby prikázal krajskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a domáhala sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

1.1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 207/2023-30 z 5. apríla 2023 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v napadnutom konaní vystupuje v procesnom postavení žalovanej (odvolateľky) v konaní o vypratanie nehnuteľnosti a vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2 835,36 eur. Po zrušujúcom rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) bola vec vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu. Spis bol najvyšším súdom vrátený 16. októbra 2019. Podľa sťažovateľky od vrátenia veci nebol zo strany krajského súdu uskutočnený žiaden úkon a vykonanie úkonu nebolo možné ani očakávať, pretože krajský súd podľa vlastného vyjadrenia konať neplánoval.

3. O odvolaní sťažovateľky napokon krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 14 Co 236/2019-481 zo 7. februára 2023, ktorý nadobudol právoplatnosť 16. marca 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka poukázala na rozhodovaciu prax ústavného súdu týkajúcu sa formulácie triády kritérií zohľadňovaných pri posudzovaní porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Prietahy v konaní pripisuje výlučne pasivite krajského súdu, keď reštančný stav trvá 3 roky. Vzhľadom na zrušenie rozhodnutia krajského súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie je toho názoru, že v situácii kasačnej záväznosti rozhodnutia najvyššieho súdu pre krajský súd vec nie je právne zložitá. Je presvedčená, že prietahy v konaní nie je možné odôvodňovať nadmerným množstvom vecí.

5. Pojednávajúc o negatívnych dôsledkoch prietáhov v prejednávanej veci, sťažovateľka konštatuje, že tieto sa prejavujú najmä v nemožnosti vykonať neopakovateľné úkony súvisiace s výsluchmi svedkov. Dodáva, že nečinnosťou súdu je jej znemožnené vykonať údržbárske práce na stavbe, ako aj na nehnuteľnosti, čím sa tento majetok znehodnocuje.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľky a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Krajský súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr V 242/2023 doručenom ústavnému súdu 30. mája 2023 ako dôvody svojej nečinnosti uviedol vysoký počet reštančných vecí v senáte. V čase predloženia veci na rozhodnutie krajskému súdu o odvolaní bolo nerozhodnutých 500 spisov, ktoré boli na rozhodnutie predložené skôr ako uvedená vec. Dĺžka rozhodovania krajského súdu

vo veciach, ktoré do veci prejednávajúceho senátu napadli skôr ako odvolanie sťažovateľky, sa pohybovala v rozmedzí piatich až šiestich rokov. Krajský súd v zásade nepopiera existenciu prietáhov v konaní, uvádza však, že plynulému vybavovaniu vecí v senáte bránili zmeny v obsadení senátu.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka sa na výzvu ústavného súdu č. k. I. ÚS 207/2023-43 z 31. mája 2023 k stanovisku krajského súdu vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 14. júna 2023, v ktorom uviedla, že krajský súd nespochybnil dôvodnosť ústavnej sťažnosti. Rovnako podotkla, že krajský súd netvrdil na odôvodnenie nečinnosti také skutočnosti, ktoré by negovali zodpovednosť krajského súdu za vzniknuté prietahy.

III.3. Prehľad procesných úkonov:

8. Z hľadiska časovej chronológie procesných úkonov možno skonštatovať, že po opätovnom predložení veci krajskému súdu na rozhodnutie 16. októbra 2019 nasledovalo jeho rozhodnutie o podanom odvolaní 7. februára 2023. Po rozhodnutí o podanom odvolaní bol spis 15. februára 2023 zaslaný Okresnému súdu Bratislava IV.

III.4. Ústne pojednávanie:

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania a s obsahom krajským súdom zaslaného spisového materiálu týkajúceho sa napadnutého konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K nastoleniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku.

13. Ústavný súd dáva do pozornosti, že aplikácia ním posudzovaných kritérií je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a vo veci neuskutočnil žiadne úkony (II. ÚS 4/03, II. ÚS 229/04, II. ÚS 52/05).

14. Napadnuté konanie krajského súdu nevykazuje znaky väčšej faktickej či právnej náročnosti. Uvedené konštatovanie potvrdzuje nielen samotný predmet sporu, ale aj procesné štádium, v ktorom sa napadnuté konanie nachádzalo v čase podania ústavnej sťažnosti. Predmetom konania vo veci samej bolo uloženie povinnosti vypratať nehnuteľnosť a zaplatiť peňažné plnenie z titulu bezdôvodného obohatenia. Vzhľadom na obranu sťažovateľky súdy posudzovali aj splnenie podmienok na nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Ústavný súd konštatuje, že takto vymedzený predmet konania spadá do bežnej agendy všeobecných súdov.

15. Vplyv procesného štádia konania na predmet konania bol vyvolaný označením a obsahovým vymedzením dovolacieho prieskumu, a, prirodzene, rozhodnutím najvyššieho súdu o podanom dovolaní. Najvyšší súd v uznesení č. k. 4 Cdo 120/2019 z 27. augusta 2019 rozhodol o zrušení a vrátení veci na ďalšie konanie, pričom formuloval pre krajský súd záväzný právny názor, ktorým je krajský súd v súlade s § 455 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) viazaný. Rovnako je potrebné zohľadniť, že konanie na krajskom súde po zrušení rozhodnutia a vrátení veci nevyžadovalo vykonanie žiadneho dokazovania, primárnou úlohou krajského súdu bolo odôvodniť okolnosti týkajúce sa dobromyseľného vstupu sťažovateľky do držby. Z tohto hľadiska nemožno konštatovať právnu a faktickú náročnosť rozhodovania krajského súdu.

16. Uvažujúc o správaní sťažovateľky v súvislosti s jej pričinením sa o dĺžku trvania napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke konania nijako neprispela. Prietahy v napadnutom konaní boli spôsobené výlučne nečinnosťou krajského súdu, keď rozhodnutie vo veci vydal až po uplynutí 3 rokov a 4 mesiacov. Naopak, kladne možno hodnotiť záujem sťažovateľky o priebeh konania. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom predloženého spisu krajského súdu zistil, že sťažovateľka adresovala krajskému súdu dve žiadosti o oznámenie predpokladaného času rozhodnutia. Prvú žiadosť doručila krajskému súdu 11. mája 2020. Z odpovede na žiadosť sťažovateľky sp. zn. 1 Spr V 222/2020 z 25. mája 2020 vyplýva, že senát v tejto veci predpokladá rozhodnutie v roku 2021. Na ďalšiu žiadosť sťažovateľky z 11. augusta 2021 reagoval krajský súd listom sp. zn. 1 Spr V 366/2021 z 26. augusta 2021 tak, že v senáte, do ktorého bola vec napadnutá, je množstvo reštančných vecí.

17. K tretiemu kritériu, a to postupu krajského súdu, ústavný súd akcentuje, že v súlade so svojou stabilnou judikatúrou nemôže prihliadať na dôvody nečinnosti. Dôvody uvádzané súdom, pre ktoré krajský súd vo veci nekonal, nemožno z hľadiska skúmania porušenia práv sťažovateľov vziať do úvahy, keďže organizácia právneho systému je vecou štátu, ktorý má zabezpečiť, aby vec sťažovateľov bola rozhodnutá v primeranej lehote (porov. Vocaturo proti Taliansku, rozhodnutie ESLP z 24. 5. 1991, séria A č. 206-C, bod 17; Cappello proti Taliansku, rozhodnutie ESLP z 27. 2. 1992, séria A č. 230-F, bod 17; sťažnosť vo veci Bieliński proti Poľsku, č. 48762/19, rozhodnutie ESLP z 21. 7. 2022).

18. Vo vzťahu k poukazu krajského súdu na množstvo nevybavených vecí v príslušnom senáte zahrňujúcich značný podiel reštančných vecí ústavný súd dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99, III. ÚS 181/2017).

19. Po zhodnotení všetkých okolností ústavný súd dospel v danom prípade k jednoznačnému záveru o existencii prietáhov v napadnutom konaní, ktoré idú na vrub postupu krajského súdu v dôsledku jeho už uvedenej nečinnosti. Krajský súd nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Je dôvodné podotknúť, že krajský súd má v reštančných veciach postupovať urýchlene, inak nastávajú nežiaduce situácie extrémnych prietáhov. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľka bola v súdnom konaní žalovanou stranou od roku 2008, pričom konanie bolo právoplatne skončené až po uplynutí 15 rokov.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

21. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení namietaných práv prikázal krajskému súde konať bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie bolo doručením rozsudku krajského súdu právoplatne skončené, ústavný súd vo výroku tohto nálezu neprikázal krajskému súde konať (bod 4 výroku nálezu).

22. Pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľka požadovala priznanie zadost'učinenia vo výške 10 000 eur. Uvedené odôvodňovala skutočnosťou, že dlhodobé čakanie na spravodlivosť zvyšuje, predlžuje a prehľbuje jej právnu neistotu a traumy.

23. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018).

24. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania krajského súdu v trvaní už presahujúcom 3 roky, stabilnú rozhodovaciu činnosť o akceptovateľnej dĺžke konania v civilných veciach a skutočnosť, že rozhodnutie krajského súdu je výsledkom predchádzajúcich (neviditeľných) úkonov, ktorých vykonávanie účastníci konania nemusia nevyhnutne vnímať, ale krajský súd k ich vykonávaniu pristupuje. Zároveň ústavný súd prihliadol na charakter napadnutého konania, ako aj na to, že primárnym dôvodom priet'ahov v konaní bola úplná nečinnosť krajského súdu pokrývajúca prevažnú časť napadnutého konania.

25. Hoci je pravdou, že konanie krajského súdu trvalo viac ako tri roky, je potrebné uviesť, že je mylnou predstava o absolútnej nečinnosti krajského súdu počas tohto obdobia. S rozhodnutím vo veci je spojený rad úkonov súvisiacich s jej dôkladným naštudovaním, prípravou, úvahou o rozhodnutí, o ktorých účastník konania nemá vedomosť, ale sú nevyhnutným predpokladom rozhodnutia.

26. Ústavný súd zároveň poukazuje na rozhodovaciu prax a judikatúru ESĽP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (III. ÚS 340/2013, III. ÚS 566/2014, II. ÚS 234/2019).

27. Na základe už uvedeného ústavný súd považuje za dôvodné priznať s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 500 eur (bod 2 výroku nálezu).

28. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej s'ťažnosti, v ktorej s'ťažovateľka žiadala priznať finančné zadost'učinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

29. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur (bod 3 výroku nálezu).

30. Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. S'ťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej s'ťažnosti).

31. Ústavný súd nepriznal s'ťažovateľke nárok na náhradu trov konania za repliku k vyjadreniu krajského súdu z dôvodu, že jej obsahom neboli žiadne nové skutočnosti, ktoré by prispeli k objasneniu veci a s'ťažovateľka len v stručnosti vyjadrila súhlas s obsahom vyjadrenia krajského súdu.

32. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu